

Gazäni halas etmek taryhy missiyadyr

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Gazäni halas etmek taryhy missiyadyr GAZÄNI HALAS ETMEK TARYHY
MISSIÝADYR

Arap ýurtlarynyň palestin hatarlaryny birleşdirme, ýaragy we güýji Palestin hökümetiniň elinde jemleme islegi we iň esasyy-da güýji barmy?

Saud Arabystany we Müsür ýaly arap ýurtlarynyň hadysalaryň başlan 7-nji oktyabryndan bări Gazada boýnuna alan iň uly missiýasy atyşygyň bes edilmegini ýola goýmak we ölmän galan palestinaly raýatlary goramakdyr.

Bolup geçen weýrançylykdan we missiýasyny ýerine ýetirýänçä orta atylan ähli çözgütleri ret eden Ysraýylyň dowam edýän wagşyýana jenaýatlaryndan soň Arap ýurtlary munuň hötdesinden

gelmäge mazaly ýakynlaşdy.

ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýden uruşyň soñlandyrılmagyna gönükdirilen üç tapgyrly teklibi hödürledi we bu uruşy soñlandyrjak islendik teklip üns berilmäge mynasypdyr.

Arap ýurtlary-da gürrüňi gidýän teklibe üns bermeli bolar, çünki Gazadaky palestin halky başyndan soñuna çenli bolup geçmegine hiç hili günäsiniň ýok, çekip-çydap bolmajak, wagşyýana ursuň dowzahynda ýasaýar.

Amerikan gepleşikleri Kataryň üstünden «Hamas» hereketi bilen geçirilýär, çünki uruşdan öň Gazäni dolandyryan we girewne alynanlary saklaýan şolardy.

Baýdeniň teklibi Ysraýyla amatly bolarly, çünki ol indi harby taýdan ähli maksatlaryna ýetensoň, Gazadaky ýumurtga togalabermeli derejede hemme zady ýok edensoň, gaza halkyndan 40 müňe golaý adamy öldürensoň, bärde diňe «Hamasyň» elindäki zamuna saklanýanlary halas edäýmek galdy.

Ysraýylyň premýer-ministri Netanýahu «Hamasy» doly ýok etmäge synanyşyandygyny ýanjas aýdýanam bolsa, onuň bu maksadynyň amala aşmagy logiki sebäplerden ötri şübheli.

Şonsuzam Palestinadaky bölünüşigi güýçlendirmek üçin premýer-ministrlik eden döwründe «Hamasyň» Gazadaky Palestin hökümétine garşı gazaply we gandöküşikli döwlet agdarlyşygyny guramagyna rugsat berenem hut Netanýahunyň özüdi.

Ençeme ýyllaryň dowamynda ysraýyl banklarynyň üsti bilen «hamasçylara» milliardlarça maliye goldawynyň berilmegine rugsat berenem özüdi, çubki «Hamas» onuň özbaşdak palestin döwletiniň gurulmagyny ret edýän garaýşyna hyzmat edýärde.

Palestin konfliktine hakyky we durnukly çözgüt gözleýän islendik kişi Gazadaky palestin halkyna hyzmaty birinji derejeli işe öwürmelidir.

Gazadaky palestin halky ençeme ýyl bări «Hamasyň» demir penjeli we otdan gurşalan dolandyryşynyň astynda ýasaýar. «Hamasyň» demirden we otdandygyny ony goldaýanlaryň özem bilyär we muňa hiç kim garşı çykmaýar. Gaýtam tersine, «Hamasyň» şeýle teraktlary etmäge hakynyň bardygyny öňe sürýän çykyşlar edilýär, çünki «Hamas» «goranyş», «jihat» we ş.m. şygarlary öňe sürýär. Urşuň gutarmagyndan soñky günün

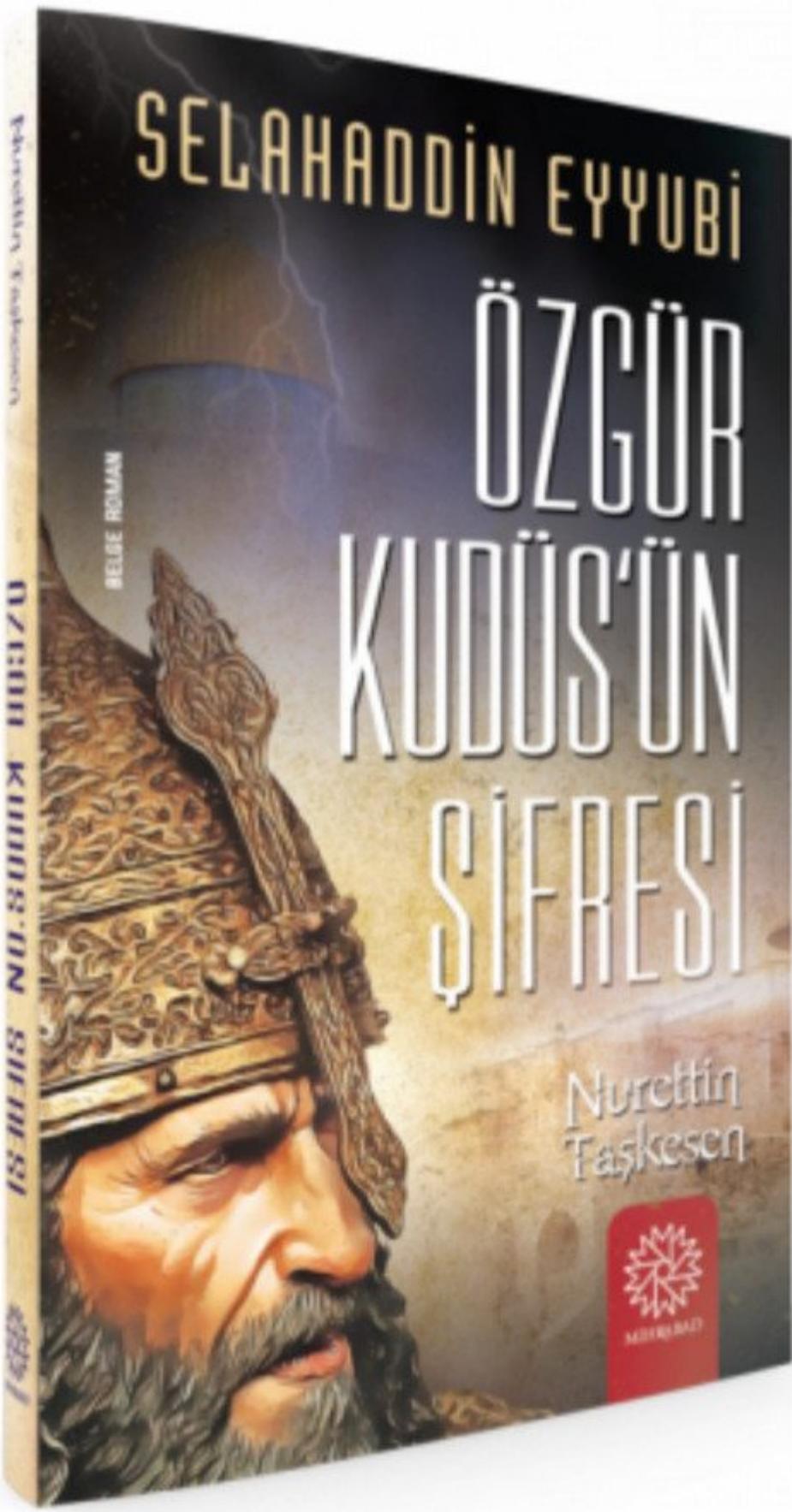
netijeleri sebäpli palestin halkyny bu adalatsyzlykdan halas etmek birinji derejeli wezipämiz bolmaly.

Netanýahynyň özem, onuň ekstremistik sağy hökümeti-de Palestin hökümetiniň Gazäniň dolandyryş edaralaryna gaýdyp gelmegini hiç bir ýagdaýda islemeýär. Arap ýurtlary bolsa diňe şunuň üçin tagalla etmeli. Palestin hökümetiniň Gaza hökümetine gaýdyp gelmegini üpjün etmek halkara konsessiyany döretmäge dyrjaşmaly.

Palestin hökümetiniň gaýdyp gelmegi şularyň amala aşmagy üçin derwaýysdyr: Palestin hatarlaryny birleşdirmek, syýasy karar kabul etme agzybirligini güýçlendirmek, arap halklaryna we ýurtlaryna duşman ähli sebitleýin taslamalaryň boýna dakylan, sebitiň iň köne problemasyna hakyky we durnukly çözgüt döretjek geljekdäki ylalaşyklaryň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek.

Şonsuzam Pars aýlagynyň arap ýurtlary jaýlary, ýasaýış massiwlerini, hassahanalary, mekdepleri, integrasion infrastruktura bolsun diýip Gazäni gurmak üçin milliardlarça dollar harçlady.

Baýdeniň teklibine görä, Pars aýlagynyň arap ýurtlarynyň Gazäniň täzeden gurulmagyna goşant goşmagy üçin araplara garşı sebitleýin taslamalary amala aşyrmak, bir bitewilikde palestin meselesine hakyky çözgütleri retbedýän ysraýyl agentligine hyzmat etmek maksady bilen her birküç ýyldan bir gezek Gazäni ýakyp-ýumurýan syýasy we harby telbeliklere baş goşulmajakdygynyň kepilligi berilmeli.

Bärde iñ esasy sorag şu:

Arap ýurtlaryny palestin hatarlaryny birleşdirme, ýaragy we
güýji Palestin hökümətiniň elinde jemleme işlegi we iñ

esasy sy-da güýji barmy?

Jogap gutarnykly suratda – hawa: islegi we güýji bar, emma muňa iň uly garşy çykýanam Ysraýyl we onuň ekstremistik sagça hökümeti.

Şonuň üçinem atyşyk bes edilen badyna 2013-nji ýylda bolşy ýaly taryhy we ynsanperwer missiýa bilen Gazäni özünü we halkyny girewne alýan her dürli ýaragly topardan arassalajak bolmaly.

2013-nji ýylda arap ýurtlary «Arap bahary» diýlip at berilen wakalardan soň Müsür döwletini girewne alanlardan halas etmek we gaýdyp almak babatda müsür halkyny we döwletini goldapdylar.

Munuň özi Obama döwrüniň ABŞ-synyň şol döwür garşy çykandygyna garamazdan üstünlikli amala aşyrylan taryhy missiýady. Emma Müsür bilen Gazäniň arasynda möhüm aýratynlyk bar, olam Müsüriň halas edilmegi missiýasy güýçli goşunyna esaslanypdy, Gazäniň bolsa goşuny ýok.

Göz öňüne tutulýan maksat aýdyňlaşandan soň birnäçe päsgelçilikleri aşyp bolar we käbir sebit ýurtlarynyň goldaýan şygarlaryndan, gereginden artyk çisirmelerinden daşda çözgüde barýan ýollar kesgitlenip bilner.

Orta atylýan şol şygarlarynyň köpüsi araplara garşy sebitleýin taslamalar bilen baglanyşykly, onlarça ýyllap syýasy ugurlaryny radikal toparlary arap ýurtlarynyň durnuklylygyny paltalamak üçin ulanmaga synanyşýan käbir günbatarly ýurtlar tarapyndan goldanýan radikal toparlaryň jedelli şygarlarydyr.

Gaza barada aýdanymyzda bolsa, şeýle çözgüt durmuşa geçirilmedik ýagdaýynda, Gazada birnäçe ýyldan ýene şeýle senariler gaýtalanar durar.

Radikal toparlaryň tebigatyna, öñe sürüyän pikirlerine, düşunjelerine we syýasy baglanyşyklaryna, taryhyň logikasyna, sebitleýin we halkara güýç deňagramlylyga dogry düşünilmese hem-de käbir hasaplar çuň we çynlakaý barlaglaryň tegelek stoluna goýulmasa Gazada ertirki gün nämeleriň boljagyny çaklamak kyn däl.

Gazäniň başdan geçiren aýylganç tragediýasy dünýäde ysraýyllı ganojaklara gahar-gazap we garawsyz palestin halkyna duýgudaşlyk döretdi. Ony bu aýylgançlykdan halas etmek iň uly we hökmény missiýadır.

Abdylla UTAÝBI,

Saud Arabystanly žurnalist, yslamy akymlar boýunça ylmy-

barlagçy.

Ýekşenbe, 02.06.2024 ý. Publisistika